

Д. І. Заболотний

Оториноларингологія

ОТОРИНОЛАРИНГОЛОГІЯ (ЛОР) (від грец. οὖς (ὠτός) — вухо, ρίς — ніс та ларингологія) – галузь клінічної медицини, що вивчає морфологію, фізіологію та патологію вуха, верхніх дихальних шляхів і прилеглих до них ділянок. Нині об'єднує ЛОР-онкологію, сурдологію, слухопротезування та фоніатрію. До серед. 19 ст. лікуванням вушних хвороб займалися хірурги, захворюваннями верх. дихал. шляхів і прилеглих до них ділянок – терапевти. Виокремлення О. в самост. дисципліну розпочалося у серед. 19 ст. Підставою для об'єднання хвороб вуха, горла і носа стала анатомо-топогр. єдність цих органів, їх фізіол. і функціон. взаємозв'язок, а також уведення в практику дослідж. ЛОР-органів ендоскоп. методів. Це сприяло створенню нових діагност., лікув., хірург. методик, розробленню клініч. характеристики гострих і хроніч. захворювань вуха та верх. дихал. шляхів. 1841 нім. лікар Ф. Гофманн почав оглядати глибокі ділянки вуха, носа і горла за допомогою дзеркала, у центрі якого у вигляді кружальця було зчищено амальгаму. Пізніше проф. Вюрцбург. університету (нині Німеччина) А. Трьольч створив лобовий рефлектор. 1854 іспан. співак, викл. Королів. муз. академії в Лондоні М. Гарсія-молодший запропонував метод непрямой ларингоскопії, що сприяло розробленню методик задньої, перед. і серед. риноскопії (1870-і рр.). Вчений із Гданська (Польща) К. Зім запропонував новий діагност. метод – пробну пункцію верхньощелеп. пазухи. Методику радикал. хірург. втручання під час гаймориту розробили американець Дж. Калдвелл та француз Г. Люк. Працями нім. лікаря Г. Шварца (запропонував операцію антротомії) започатковано отохірургію. Популяризації та впровадженню О. у лікар. практику і мед. науку сприяли приват-доцент. курси, організов. у низці навч. закладів, оскільки до того часу курси вушних хвороб на мед. ф-тах читали ентузіасти. Наприкінці 19 – на поч. 20 ст. в окремих університетах Рос. імперії почали виділяти О. в самост. дисципліну. В Україні ларингологію та отіатрію першими викладали на мед. факультеті Університету св. Володимира у Києві Л. Маровський (1864–65) та М. Успенський (1876–81), а 1889 М. Волкович читав окремий курс горлових, носових та вушних хвороб. 1922 О. включено до програми викладання у мед. ВНЗ як обов'язк. предмет.

С. Компанієць (створив укр. школу оториноларингологів) та О. Скрипт 1930 у Харкові організували Укр. НДІ хвороб вуха, горла і носа. С. Компанієць був також засн. і ред. першого укр. період. видання, присвяч. питанням О., – «Журнала ушних, носових и

горлових болезней» (1924–41). У 1960 під кер-вом О. Коломійченка випуск журналу (див. «Журнал вушних, носових і горлових хвороб»; від 2018 друкують під назвою «Оториноларингологія») та діяльність інституту (див. Отоларингології Інститут ім. проф. О. Коломійченка НАМНУ) відновлено в Києві.

1910 за сприяння М. Трофимова при Київ. товаристві лікарів відкрито секцію вуха, горла та носа. ЛОР-товариства також засн. в Одесі (1911) та Харкові (1918). У 1935 з ініціативи О. Пучківського організовано Укр. товариство отоларингологів (нині Укр. наук. мед. товариство лікарів-оториноларингологів), у різний час його очолювали С. Компанієць, Я. Шварцберг, О. Коломійченко, І. Курилін, О. Євдощенко, нині – Д. Заболотний (від 1989).

Серед відомих укр. вчених-оториноларингологів – В. Базаров, В. Березнюк, О. Гусаков, О. Євдощенко, Е. Лукач, Ю. Мітін, С. Пухлик, А. Розкладка, К. Селезньов, Ю. Сушко, Г. Тімен, О. Циганов, Т. В. Шидловська.

Рекомендована література

1. Коломійченко О. С. Хвороби вуха: Посіб. К., 1955;
2. Руководство по оториноларингологии. Москва, 1963;
3. Отоларингологія: Підруч. К., 1999;
4. Дитяча оториноларингологія: Підруч. К., 2013;
5. Оториноларингологія: Підруч. 4-е вид. К., 2020.

Бібліографічний опис:

Оториноларингологія / Д. І. Заболотний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2022. – Режим доступу:

<https://esu.com.ua/article-77245>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).